

Dostępna polityka

**Podsumowanie badania dostępności serwisów internetowych
najpopularniejszych polskich partii politycznych.**

**Janmedia Interactive
ul. Wybickiego 1
51-144 Wrocław
www.janmedia.pl**

Spis treści

1. Wstęp	2
2. Dostępność stron internetowych	5
3. Kilka słów o badaniu	7
Metodologia badania	7
4. Wyniki badania	9
Oficjalna strona internetowa Platformy Obywatelskiej	9
Oficjalna strona internetowa Prawa i Sprawiedliwości	12
Oficjalna strona internetowa Ligi Polskich Rodzin	14
Oficjalna strona internetowa Polskiego Stronnictwa Ludowego	17
Oficjalna strona internetowa Samoobrony	19
Oficjalna strona internetowa Lewica i Demokraci	22
5. Wnioski	24
6. Tabelaryczne podsumowanie zadań wykonywanych przez użytkowników biorących udział w badaniu	27
7. Przydatne adresy internetowe	28
8. Film ilustrujący badanie	28

Wstęp

Wyobraź sobie, że wpisujesz w pasek przeglądarki adres swojej ulubionej strony www. Po jej otwarciu nie możesz jednak odczytać tekstu, a w miejscu grafiki znajdują się białe plamy. Taką właśnie sytuację często zastają osoby niepełnosprawne lub korzystające z nietypowych przeglądarek chcąc korzystać z dóbr Internetu.

W naszym kraju żyje ponad 38 mln ludzi. Według danych GUS około 13% społeczeństwa stanowią osoby niepełnosprawne, kolejne 15% to osoby powyżej 60 roku życia. Z kolei wśród internautów co szósta osoba korzysta z mniej popularnych przeglądarek (innych niż IE i Firefox). Każda z tych grup powiększa się z roku na roku. W miarę jak Sieć dojrzeje, coraz częściej akcentuje się potrzebę dostosowywania jej do potrzeb osób niepełnosprawnych i w starszym wieku. Problem dostępności stron WWW oraz aplikacji „webowych” może dotyczyć nawet 25% odwiedzających Twoją stronę¹.

Aby zwiększyć szansę dostępu osób niepełnosprawnych do stron internetowych wprowadzono w życie tak zwaną **Web Accessibility Initiative (WAI)**² ([pl. Inicjatywa dostępności do sieci](#)) – inicjatywa [W3C](#) (www.w3c.org) mająca na celu zwiększenie szeroko rozumianej [dostępności](#) stron [WWW](#). Oprócz dostępności dla osób [niepełnosprawnych](#), WAI walczy o równouprawnienie wszelkich sposobów korzystania z [Internetu](#). Głównym zadaniem WAI jest tworzenie wytycznych oraz standardów, których stosowanie ma zapewnić ogólnodostępność globalnej sieci, jaką jest Internet, dla wszystkich³.

Jedną z największych grup spośród osób mających problemy z dostępem do Internetu z powodu braku przestrzegania standardów WAI (nie są one narzucone żadnymi przepisami prawnymi i/lub administracyjnymi) są osoby niewidome lub niedowidzące. Źle zbudowana strona nie tylko utrudnia, ale czasami wręcz uniemożliwia osobom niewidomym, stosującym specjalne oprogramowanie udźwiękawiające (tzw. screenreader), korzystanie z nich. Trudności z poruszaniem się po stronie internetowej mogą mieć także osoby nie rozróżniające kolorów, czy osoby starsze.

---

1 „Dostępnym być” – Piar.pl, 5/2007

2 Oficjalna strona WAI – www.w3c.org

3 Źródło http://pl.wikipedia.org/wiki/Web_Accessibility_Initiative

Od kilku lat funkcjonuje program Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych "Komputer dla Homera", refinansujący zakupy komputerów. Osoby niewidome coraz częściej dzięki temu zaczynają mieć komputery i korzystać z nich jako ze źródła informacji, sposobu na komunikację i możliwość nawiązywania kontaktu z innymi ludźmi. Komputery stają się więc wśród osób niewidomych i niedowidzących coraz bardziej powszechne, przez co coraz częściej dostrzegany jest także problem dostępności informacji zawartych na stronach www.

Dostępność stron internetowych

Dostępność stron internetowych (Web Accessibility) to tworzenie ich w taki sposób, aby treści w nich zawarte były dostępne i zrozumiałe dla jak największej ilości użytkowników. Szczególnie dla ludzi niepełnosprawnych. Inne osoby - internauci posiadający wolne łącza internetowe, osoby starsze, czy "chwilowo niepełnosprawne" (np. ze złamaną ręką) dzięki stronom dostępnym mogą skuteczniej korzystać z zawartych w nich treści. W szczególności zaś dostępność stara się zniwelować problemy z przeglądaniem stron przez osoby, które mają problemy ze wzrokiem, słuchem, czy też zaburzenia fizyczne, poznawcze, czy neurologiczne.

Oto jak „dostępność” definiuje Wikipedia⁴:

Dostępność (ang. accessibility) - nauka oraz zbiór standardów opisujących metody i wytyczne tworzenia serwisów WWW w sposób umożliwiający wygodny dostęp jak najszerszemu gronu odbiorców. Dostępne serwisy mogą być bez trudu wykorzystywane przez osoby niewidzące, niedowidzące, użytkowników mniej popularnych przeglądarek czy platform mobilnych.

Dostępna strona WWW powinna charakteryzować się następującymi cechami:

- kod semantyczny – rodzaj poszczególnych znaczników winien jak najdokładniej odzwierciedlać znaczenie otaczanego tekstu;
- użycie CSS do formatowania treści;
- tworzenie dokumentów w taki sposób, aby były czytelne również bez arkuszy stylów;
- używanie możliwie najbardziej prostego i przejrzystego języka w treściach zawartych na stronie;
- zapewnienie tekstowych odpowiedników dla każdego nietekstowego elementu (użycie elementów ALT, TITLE);
- dobór kolorów i stylów odnośników w taki sposób, aby również osoby, które mają problemy z rozpoznawaniem kolorów mogły je bez problemu rozpoznać;
- czytelność i funkcjonalność dla wszystkich użytkowników, niezależnie od ich fizycznych ograniczeń;

---

⁴ [http://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_\(WWW\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_(WWW))

- optymalizacja grafik w taki sposób, aby otwierały się łatwo i szybko na wolnych łączach (dial-up, GPRS, itp) i urządzeniach mobilnych (telefony komórkowe, palmtopy, itp.).

Zalecenia dla twórców serwisów dostępnych zostały opublikowane przez konsorcjum W3C w ramach inicjatywy "The Web Accessibility Initiative" (WAI). Zgodnie z tymi zaleceniami wyróżnia się trzy grupy priorytetów, które stanowią o dostępności witryn internetowych.

Najważniejsze w nich zaliczono do grupy oznaczonej **priorytetem 1**. Niespełnienie ich powoduje, że informacje zamieszczone na stronie będą niedostępne dla jednej lub więcej grup użytkowników.

Do wymogów tych zaliczono m.in.:

- zapewnienie tekstowego odpowiednika dla każdego nie-tekstowego elementu (np. poprzez zastosowanie "alt", "longdesc"). Dotyczy to w szczególności elementów graficznych;
- opisy elementów aktywnych (linków) powinny być zrozumiałe również poza kontekstem całego akapitu;
- upewnienie się, że wszystkie informacje wyrażone kolorem są także dostępne bez koloru;
- należy tworzyć dokumenty tak, by mogły one być czytelne również bez arkuszy stylów;
- używanie możliwie najbardziej przejrzystego i prostego języka w treściach prezentowanych w serwisie;
- jeśli używanie tabel jest rzeczywiście konieczne, należy określić nagłówki wierszy i kolumn;
- jeśli już naprawdę trzeba używać ramek - niech każda z ramek będzie oddzielnie zatytułowana, by ułatwić w ten sposób nawigację użytkownikom.

Kilka słów o badaniu

Pomysł na badanie zjawiał się w głowach pracowników Janmedia pod wpływem coraz bardziej nasilającej się kampanii wyborczej związanej ze zbliżającymi się w naszym kraju wyborami parlamentarnymi. Celem badania było sprawdzenie w jaki sposób do tematyki dostępności podchodzą sztaby najpopularniejszych polskich ugrupowań politycznych kandydujących w obecnych wyborach. Wyniki poniższego badania zostały opisane z zinterpretowane w poniższym raporcie.

Błędy w budowie stron pojawiają się nie tylko na poziomie programistycznym, ale także przy planowaniu struktury czy sposobów nawigacji. Stąd też badanie zdecydowaliśmy się przeprowadzić w dwóch etapach:

1. Analizie eksperckiej – przeprowadzanej przez specjalistę Janmedia ds. accessibility – Tomasza Kępskiego, która miała za zadanie zwrócić uwagę na błędy na poziomie programistycznym. Analiza została przeprowadzona 2 października 2007.
2. Testy z użytkownikami – które miały wykazać błędy w architekturze serwisu i sposobie nawigacji. Badanie z użytkownikami przeprowadzono 3 października 2007.

Metodologia badania

Testy z użytkownikami

Testy miały charakter jakościowy. W testach brało udział trzech użytkowników. Dwie osoby niewidzące oraz jedna osobę niedowidzącą. Badane osoby używały czytników ekranowych Jaws5 i WindowsEyes 6 (są to najpopularniejsze czytniki ekranowe).

Testy przeprowadzono z użyciem komputerów będących własnością użytkowników biorących udział w badaniu. Były to komputery używane przez nich osobiście na co dzień w domu do korzystania z Internetu. Przebieg każdego z testów był podobny: Po wprowadzeniu osoba wykonywała zadanie testowe. Następnie osoba wykonywała 18 zadań, po trzy na każdy badany serwis. Jedno badanie trwało od godziny do dwóch godzin. Badania zostały zarejestrowane na video za zgodą osób badanych.

---

5 Więcej na [http://en.wikipedia.org/wiki/JAWS_\(screen_reader\)](http://en.wikipedia.org/wiki/JAWS_(screen_reader))

6 Więcej na <http://www.nanopac.com/WindowEyes.htm>

Dla każdego z serwisów osoba badana wykonała następujące zadania:

1. Wejdź do serwisu <http://www...>, co można zrobić na tej stronie? Jakie są główne elementy menu?
2. Skorzystaj z wyszukiwarki aby odnaleźć Program
3. Napisz wiadomość z prośbą o przesłanie listy kandydatów partii w Twoim okręgu.

Analiza ekspercka

Badanie eksperckie zostało przeprowadzone przez specjalistę ds. dostępności stron internetowych – Tomasza Kępskiego (Janmedia Interactive). Badanie polegało na:

- analizie elementów kodu strony pod kątem występowania
  - elementów wspierających dostępność i ułatwiających korzystanie z serwisu
  - potencjalnych problemów związanych z dostępnością w tym w szczególności elementów całkowicie niedostępnych, blokujących lub utrudniających dostępność
- analizie kontrastu stron przy pomocy analizatora
- analizie struktury kodu oraz jego semantyki:
  - logiczny i spójny z wersją graficzną układ elementów strony
  - łatwość w nawigacji pomiędzy poszczególnymi sekcjami strony oraz w obrębie pojedynczej strony

W badaniu wykorzystano walidator Cynthia Says™ (www.contentquality.com). Wyniki automatycznych testów przeprowadzonych za pomocą walidatora stanowiły pomoc przy analizie i były każdorazowo weryfikowane przez prowadzącego badanie.

Do analizy jakości kontrastu treści strony zostało wykorzystane narzędzie autorstwa Bohdana R. Rau dostępne na stronie kwalite.polip.com/kontrast.html.

Wyniki badania

Oficjalna strona internetowa Platformy Obywatelskiej

www.po.org.pl

Strona na pierwszy rzut oka dla osoby korzystającej ze standardowych przeglądarek wygląda całkiem przejrzystie i logicznie pod względem budowy. Rzeczywiście podczas badania użytkownicy wskazywali wielokrotnie na poprawną architekturę serwisu. Na plus można zaliczyć także mapę serwisu, która ułatwiała poruszanie

się po nim.

Największym problemem podczas badania „dostępności” serwisu były animacje w formacie Flash. Aktywne odsyłacze (linki) zarówno do formularza, kontaktowego, jak i mapy strony zostały wykonane we Flashu, przez co odnalezieni ich sprawia trudność niektórym czytelnikom stron, z których korzystają osoby niewidome. W niektórych miejscach na stronie pojawiała się także reklama w postaci wyskakującego pop-up’u. Z powodu złego oznaczenia użytkownicy mieli problemy z jej zamknięciem, a co za tym idzie z kontynuowaniem wizyty na stronie.

Podsumowanie badania z użytkownikami internetowej strony Platformy Obywatelskiej:

1. Użytkownicy wskazywali na potencjalny problem z dużą ilością animacji Flash. Jeden z użytkowników miał bardzo poważny problem z wyjściem poza animację Flash. Nie potrafił nawigować i nie ukończył poprawnie jednego z zadań. Użytkownicy nie mieli natomiast problemu z dostępem do linków Kontakt i Mapa serwisu, które

umieszczono w animacji Flash. Niemniej trzeba pamiętać, że może to u niektórych użytkowników wywoływać problemy z dostępnością.

2. Użytkownicy wskazywali jako plus dobrą konstrukcję serwisu. Dzięki odpowiedniemu rozmieszczeniu nagłówków szybko mogli przeskanować cały serwis.
3. Użytkownicy nie mieli większych problemów ze skorzystaniem z wyszukiwarki ale wskazywali źle opisane pole wyszukiwarki jako potencjalny problem.
4. Użytkownicy nie mogli skorzystać z wyszukiwarki na skutek błędu technicznego w serwisie – „Brak połączenia z serwerem wyszukiwania”.
5. Użytkownik napotkał problem podczas korzystania z danych adresowych. Wyskakujące okno pop-up nie posiadało poprawnie opisanego przycisku umożliwiającego zamknięcie go.
6. Użytkownik zwrócił uwagę na mapę serwisu jako element ułatwiający mu nawigowanie.

Rysunek 1 - Mapa serwisu okazała się pomocna jednemu z użytkowników

Podsumowanie badania eksperckiego internetowej strony Platformy Obywatelskiej:

główne zalety:

1. Dobra nawigacja po stronie zrealizowana za pomocą elementów semantycznych:
  - wykorzystanie elementów Hx ułatwiających szybkie skanowanie treści;
  - główne menu serwisu w postaci wielopoziomowej listy (UL) linków;

główne wady:

1. Brak opisu niektórych istotnych elementów serwisu wykonanych w technologii flash:
  - formularz wyszukiwania;
  - formularz - mapka informacji regionalnych;
2. Linki do mapy strony i formularza kontaktowego umieszczone w obiekcie Flash'owym, co może zablokować dostęp do nich dla użytkowników niektórych czytników;
3. Brak wyróżnienia aktywnych elementów poprzez nadanie osobnych stylów dla zdarzeń (:active i :focus), co może utrudnić nawigację użytkownikom posługującym się jedynie klawiaturą do nawigowania po stronie;

4. Na stronach zawierających elementy zbiorcze np. listę aktualności występuje wiele linków o jednakowych opisach - „więcej”. Linki nie są zrozumiałe poza kontekstem;
5. Stały tytuł okna (<title>) utrudnia szybką orientację w treści np. przy wejściu z innego serwisu np. wyszukiwarki, czy późniejszą nawigację po stronach historii;
6. Bezwzględna wielkość czcionki (px) blokuje możliwość jej powiększania w IE < 7.0

Oficjalna strona internetowa Prawa i Sprawiedliwości

www.pis.org.pl

Strona bardzo dobrze zorganizowana pod względem budowy i architektury kodu. Dzięki czemu jest łatwa w poruszaniu się dla osób korzystających z dźwiękowych czytników WWW. Dużym błędem jest jednak nie zastosowanie w wielu miejscach wyróżników dla aktywnych elementów strony. Uniemożliwia to sprawne poruszanie się po niej tylko za pomocą klawiatury – np.

przełączanie za pomocą klawisza „tab”.

Błędem w konstrukcji strony okazało się także osadzenie animacje Flash, które zostały zastosowane tutaj bez uwzględnienie alternatywnych opisów. Ich brak nie pozwala na właściwe rozpoznanie animacji czytnikom stron, a co za tym idzie zidentyfikowanie ich przez osoby niedowidzące i/lub niewidome.

Strona www.pis.org.pl wypadła najlepiej spośród badanych stron pod względem testów zadaniowych dla użytkowników. Jedynie 1 z badających nie zdołała wykonać jednego z trzech zaplanowanych zadań.

Podsumowanie badania z użytkownikami internetowej strony Prawa i Sprawiedliwości:

1. Użytkownicy zwrócili uwagę na konstrukcję strony umożliwiającą szybkie skanowanie treści. Zdefiniowanie nagłówek dla każdej z sekcji ułatwiło użytkownikom przeskakiwanie pomiędzy logicznymi blokami strony. Dzięki temu szybko zapoznawali się z ogólną treścią serwisu.
2. Jeden z użytkowników zwrócił uwagę na kilka linków opisanych w ten sam sposób. Użytkownik nie potrafił zidentyfikować co kryje się pod linkami. Były to linki do galerii.

Rysunek 2 - Jednakowy opis tekstowy dla wszystkich obrazków. Użytkownik nie mogąc obejrzeć fotografii nie wiedział czym różnią się poszczególne linki.

3. Dwóch użytkowników zwróciło uwagę na kanał RSS z aktualnościami.
4. Użytkownicy szybko odnajdywali wyszukiwarkę oraz dane kontaktowe.

Podsumowanie badania eksperckiego internetowej strony Prawa i Sprawiedliwości:

główne zalety:

1. Łatwa w nawigacji konstrukcja kodu strony:
  - kod semantyczny;
  - wyraźnie rozpoznawalne linki;
  - wykorzystanie elementów Hx.
2. Dobrze opisane pola wyszukiwarki.
3. Rozbudowane kanały RSS z podziałem tematycznym i geograficznym.

główne wady:

1. Brak wyróżnienia aktywnych elementów (pseudo klasy :active :focus) – utrudnia nawigację osobom korzystającym jedynie z klawiatury;
2. Na stronach zbiorczych (lista aktualności, wyniki wyszukiwania) występuje wiele linków o jednakowych opisach „więcej” - linki nie są zrozumiałe poza kontekstem całego akapitu, co utrudnia nawigację. Warto byłoby pokusić się o dodatkowy title, lub ukryte przed użytkownikami „graficznymi” rozwinięcie np. w postaci tytułu dokumentu docelowego;
3. Stały tytuł okna utrudnia np. późniejszą nawigację po stronach historii;
4. Bezwzględna wielkość czcionki blokuje możliwość jej powiększania w IE < 7.0;
5. Elementy flashowe takie jak np. mapa regionów, czy link do serwisu informacji samorządowej nie mają odpowiedników tekstowych, czy choćby opisów pozwalających na zapoznanie się z zawartością.

Oficjalna strona internetowa Ligi Polskich Rodzin

www.lpr.pl

Dużym plusem strony jest jej „lekkość”, co powoduje że zawartość ładuje się dość szybko i nie wymusza na użytkownikach długiego oczekiwania. Ma to duże znaczenie w przypadku korzystania z czytników ekranowych. Na stronie dobrze oznaczone są także linki prowadzące do pola wyszukiwania, niestety nieopisany jest przycisk uruchamiający wyszukiwarke.

Dużym minusem strony jest częsty brak opisów tekstowych animacji i elementów Flash, grafik (np. zdjęć) czy złe opisanie niektórych linków. Uniemożliwia to sprawne poruszanie się po stronie, a także przypisanie poszczególnych elementów graficznych do znajdujących się na stronie artykułów. Niewidzący użytkownicy nie są w stanie stwierdzić, do czego odnosi się dana grafika i co ona przedstawia.

Użytkownicy badający serwis większość postawionych przed nimi zadań, mimo występujących błędów na stronie, zdołali wykonać. Największe trudności powodowało jednak wysyłanie wiadomości przez formularz kontaktowy.

Podsumowanie badania z użytkownikami strony internetowej Ligi Polskich Rodzin:

1. Użytkownicy wskazywali jako plus szybkie ładowanie się serwisu;
2. Użytkownicy nie mieli problemów z używaniem plików PDF zamieszczonych w serwisie. Wskazywali jednak potencjalne zagrożenie jakie niosą z sobą polskie znaki w PDF, nie zawsze są one poprawnie odczytywane przez czytniki ekranowe. Użytkownicy wyrazili zdanie, że preferują treści dostępne w formacie HTML.

Biuletyn LPR
 nr 5 maj 2007 [.pdf]
 nr 5 maj 2007 [.zip]
 nr 4 kwiecień 2007 [.pdf]
 nr 4 kwiecień 2007 [.zip]
 nr 3 marzec 2007 [.pdf]
 nr 3 marzec 2007 [.zip]
 nr 2 luty 2007 [.pdf]
 nr 2 luty 2007 [.zip]
 nr 1 styczeń 2007 [.pdf]
 nr 1 styczeń 2007 [.zip]

Rysunek 3 - Użytkownicy wskazali na potencjalne problemy jakie niesie z sobą używanie formatu PDF.

3. Użytkownik zwrócił uwagę na brak nagłówków w serwisie.
4. Linki do zdjęć nie posiadały opisu przez co użytkownicy nie mogli wywnioskować czego dotyczą.
5. Dwóch użytkowników odnalazło wyszukiwarkę ale zwrócili uwagę na brak opisu pola i przycisku wyszukiwania. Jeden z użytkowników nie odnalazł wyszukiwarki.
6. Użytkownicy chwalili i bez problemów korzystali z formularza kontaktowego. Został on poprawnie opisany dzięki czemu wypełnienie go było dla użytkowników proste.
7. Jeden z użytkowników zgubił się gdy serwis otworzył nowe okno dla jednego z linków. Użytkownik nie wiedział, czy zamykając okno wróci do poprzedniej strony czy opuści serwis.

Podsumowanie badania eksperckiego strony internetowej Ligi Polskich Rodzin:

główne zalety:

1. Dobrze opisane linki akcji np. „drukuj” na stronach artykułów.
2. Wersja do wydruku prosta czytelna.

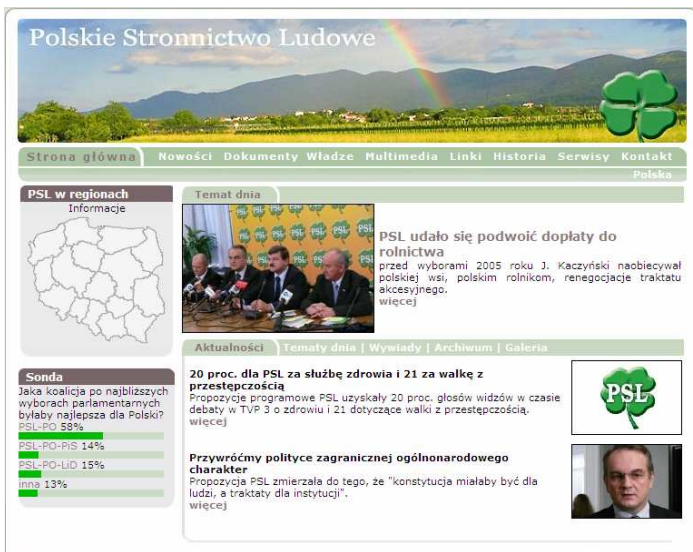
główne wady:

1. mała czcionka o niskim kontraście, bezwzględna wielkość czcionki blokuje możliwość jej powiększania w IE < 7.0.
2. Słabe zaznaczenie elementów wskazywanych – niewielka różnica w stosunku do elementu niewskazanego, brak wyróżnienia aktywnych elementów.
3. Brak opisów alternatywnych dla elementów flashowych i grafik stanowiących linki do innych sekcji, czy serwisów.
4. Brak elementów ułatwiających skanowanie Hx, kotwic w połączeniu z występującymi długimi dokumentami może skutecznie zniechęcić do korzystania.

5. Na stronach zawierających elementy zbiorcze np. listę aktualności występuje wiele linków o jednakowych opisach „więcej” - linki nie są zrozumiałe poza kontekstem.
6. Nie opisane pole wyszukiwarki (w tym zwłaszcza przycisk „do wysłania”).
7. Formularz kontaktowy nie najlepiej opisany (brak etykiet) ale rozmieszczenie elementów połączone z doświadczeniem użytkowników może kompensować te braki.
8. Mylące linki „powrót” i „poprzedni” na stronach artykułów. Ustawione na domyślną lokalizację wynikającą ze struktury serwisu. W przypadku dojścia do artykułu z linku czy wyszukiwarki wprowadzają zamęt.
9. Stały tytuł okna utrudnia np. późniejszą nawigację po stronach historii.

Oficjalna strona internetowa Polskiego Stronnictwa Ludowego

www.psl.org.pl

Strona prosta w budowie, bardzo szybko się wczytuje. Strony zawarte w serwisie PSL są krótkie, nie zawierają rozciągniętej treści. Jest to duże ułatwienie dla użytkowników, na co sami zwracali uwagę podczas badania.

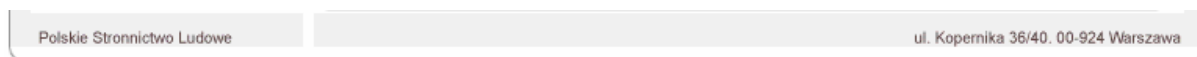
Największymi minusami strony PSL jest są błędy w architekturze przy umieszczeniu w serwisie pola wyszukiwarki oraz formularza

kontaktowego. Możliwość skorzystania z wyszukiwarki znajduje się dopiero na podstronach serwisu. Użytkownicy poszukując pola wyszukiwarki byli początkowo zdezorientowani takim rozwiązaniem, gdyż powinno ono znajdować się także na stronie głównej. Z kolei formularz kontaktowy nie jest w ogóle opisany, ani oznaczony. Utrudnia to jego odnalezienie przez osoby posługujące się czytnikami ekranowymi.

Dwaj użytkownicy wykonujący testy mieli problemy z poprawnym wypełnieniem postawionych przed nimi zadań. Niepowodzeniem zakończyła się próba wysłania informacji poprzez formularz kontaktowy oraz jedna z prób odnalezienia programu wyborczego PSL.

Podsumowanie badania z użytkownikami strony internetowej Polskiego Stronnictwa Ludowego:

1. Użytkownik zwrócił uwagę na brak stopki. Zasugerował, że stopka to dobry pomysł bo można tam umieścić najważniejsze informacje – choćby kontakt.

Rysunek 4 - Graficzna stopka serwisu nie mogła być odczytana przez czytnik ekranowy.

2. Wszyscy użytkownicy mieli duże problemy ze znalezieniem wyszukiwarki, która dostępna jest dopiero na podstronie. Wyszukiwarkę znalazły ostatecznie dwie osoby, jedna przypadkiem podczas wykonywania innego zadania.

3. Użytkownicy natrafili na problem podczas wysyłania formularza kontaktowego. Problemem był nie opisany przycisk wysyłający.

Podsumowanie badania eksperckiego strony internetowej Polskiego Stronnictwa Ludowego:

główne zalety:

1. Prosta budowa.
2. serwis łatwy w nawigacji po głównych sekcjach.
3. krótkie strony co jest przyjaźniejsze dla użytkowników mniej wprawnych w posługiwaniu się screenreaderami (w ograniczonym stopniu korzystających z możliwości skanowania treści).

główne wady:

1. Brak elementów ułatwiających szybkie skanowanie treści (Hx, kotwice).
2. Mały kontrast czcionek elementów aktywnych i słabe oznaczenie elementów wskazywanych.
3. Brak wyróżnienia aktywnych elementów.
4. Brak opisu niektórych istotnych elementów serwisu:
  - formularz wyszukiwania;
  - mapka informacji regionalnych – brak zamiennika „nieflashowego”.
5. Informacje adresowe w stopce jako grafika bez alternatywnej informacji tekstowej.
6. Słaby opis formularza kontaktowego (brak etykiet i tytułów (title) dla pól, brak jakiegokolwiek opisu przycisku do wysyłania).
7. Stały tytuł okna.
8. Bezwzględna wielkość czcionki blokuje możliwość jej powiększenia w IE < 7.0.
9. Na stronach zawierających elementy zbiorcze np. listę aktualności występuje wiele linków o jednakowych opisach „więcej” - linki nie są zrozumiałe poza kontekstem.
10. Wyszukiwarka obecna dopiero na podstronach.
11. Część podstron dostępna jest w zupełnie innych szablonach co może zdezorientować użytkownika, np.: nowości (menu główne) czy link „Czas na zmianę - program PSL 2001 rok” z sekcji dokumenty. Również niektóre linki z menu głównego prowadzą do zewnętrznych serwisów bez żadnej uprzedniej informacji (np. realizowanej jako title).

Oficjalna strona internetowa Samoobrony

www.samoobrona.org.pl

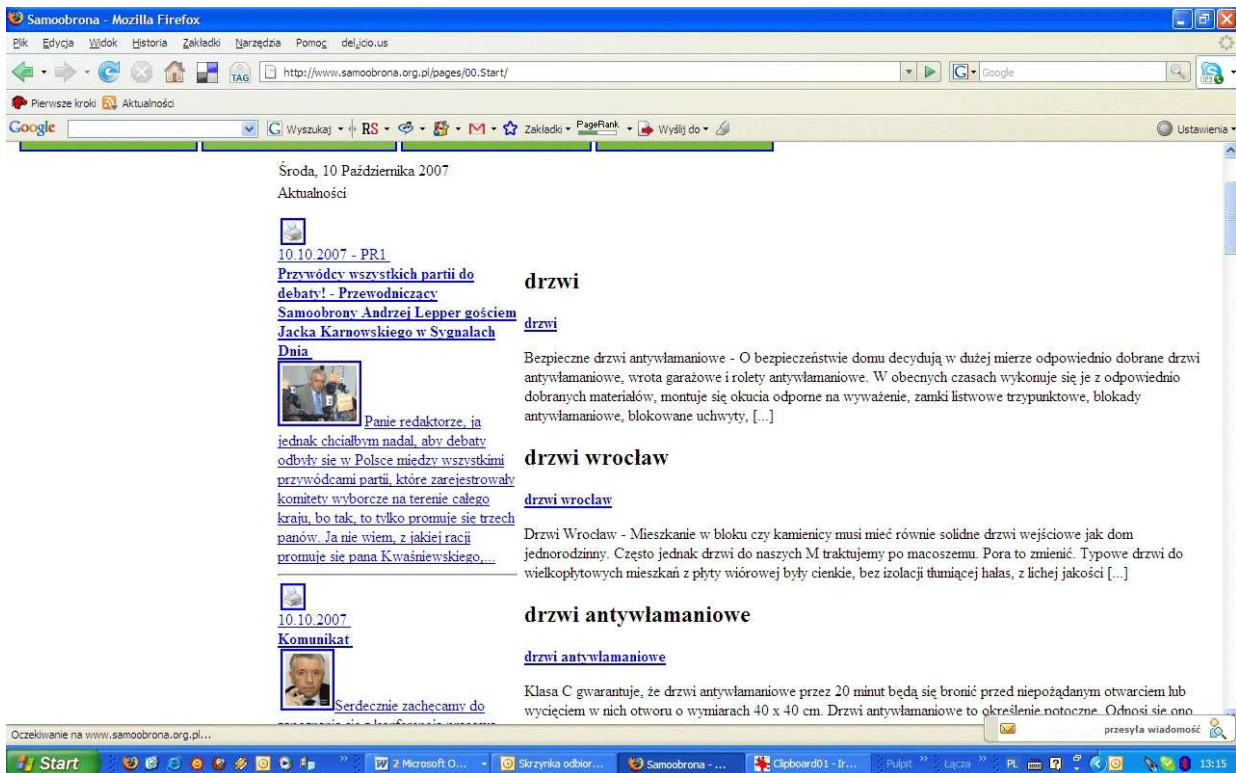
The screenshot shows the website layout with a green header containing the party logo and name 'SAMOOBRONA RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ'. Below the header is a navigation menu with categories like 'Partia Polityczna', 'Związek Zawodowy Rolnictwa', 'Klub Parlamentarny', and 'Organizacja Młodzieżowa'. The main content area displays news articles under the heading 'Aktualności', with dates like '10.10.2007 - PR1'. A large advertisement for 'Wybory Parlamentarne KW Samoobrona RP 21 X 2007' is positioned on the right side of the page.

Dużym zaskoczeniem dla badających były napotkanie na stronie ukryte pod graficznymi elementami reklamy firmy produkującej drzwi i okna. Czytniki ekranu zanim dotarły do właściwej treści zmuszone były przeczytać wszystkie ukryte teksty reklamowe, co irytowało użytkowników.

Kolejnym minusem strony jest jej budowa oparta na tzw. tabelkach. Z tego powodu czytnik ekranowy jest

zmuszony do przeskanowania całego menu, a na tej stronie jest ono nad wyraz długie, zanim dotrze do właściwej treści. Jest to bardzo czasochłonne dla użytkowników przeszukujących serwis Samoobrony.

Strona Samoobrona.org wypadła najgłębiej pod względem wykonanych przez użytkowników zadań. Dwoje z nich zupełnie zgubiło się na stronie w momencie kiedy czytnik ekranowy zaczął czytać ukryte treści reklamowe (można je zobaczyć po wejściu na stronę główną serwisu i wyłączeniu stylów w przeglądarce). Duża część strony internetowej Samoobrony pokryta jest treściami reklamowymi (zobacz ilustrację na stronie 20).

Podsumowanie badania z użytkownikami strony internetowej Samoobrony:

1. Użytkownik zwrócił uwagę, że to pierwsza partia, która ma w menu „niepełnosprawni”.
2. Bardzo rozbudowana lista linków sprawiała problemy każdemu użytkownikowi. Użytkownicy sugerowali podział linków na czytelne grupy.

- Aktualności
- Program
- Prezentacja Ruchu
- Partia Polityczna
- Związek Zawodowy
- Klub Parlamentarny
- Parlament Europejski
- Organizacja Młodzieżowa
- Samoobrona Dzieciom
- Unia Europejska
- Krajowa Sekcja Emerytów, Rencistów i Niepełnosprawnych
- Sekcja Kupców
- Sekcja Niepełnosprawnych
- Biura
- Piszą o nas
- Publikacje
- Manipulacje mediów
- Wywiady
- Polemiki
- Galeria
- Multimedia
- Wieści z kraju
- Głos Samoobrony
- Archiwum czatów
- Informacje
- Felietony
- Strony regionalne www

Rysunek 5 - Zbyt długa lista linków znacznie wydłużała czas potrzebny na odnalezienie informacji.

3. Dwaj użytkownicy trafili na zupełnie niezrozumiałe dla nich linki prowadzące do producenta drzwi.

4. Użytkownik miał problemy ze znalezieniem informacji kontaktowych. Kolejny użytkownik długo szukał danych kontaktowych do biura wrocławskiego. Użytkownik zasugerował, że biura powinny w obrębie województw być ułożone alfabetycznie.

Podsumowanie badania eksperckiego strony internetowej Samoobrony:

wady:

1. Strona Samoobrona.pl zawiera w ramce samoobrona.org.pl co powoduje brak możliwości np. dodania do ulubionych czy przeładowania strony bez powrotu na stronę główną.
2. Budowa strony (oparcie na tabeli i brak elementów ułatwiających skanowanie (Hx(poza reklamami), kotwic) zmusza do przeskanowania całego długiego menu przed dotarciem do treści.
3. Brak tekstowych opisów graficznych linków do głównych sekcji sekcji serwisu (partia, związek zawodowy...) i sekcji dostępnych z bocznego menu.
4. Brak opisów alternatywnych dla elementów flashowych.
5. Nawigacja podstron przy aktualnościach to ponad 100 linków nie posiadających opisu. Screenreader natrafiając na nie zaczyna po prostu odliczać.
- 6. Ukryte reklamy na stronie głównej, które poprzez swoją budowę (kod) przyciągają uwagę screenreaderów (Hx).**
7. Mały kontrast czcionek i słabe oznaczenie elementów wskazywanych.
8. Brak wyróżnienia aktywnych elementów.
9. Nie opisane linki (ikony) „Drukuj” na stronach listy dokumentów.
10. Słabo opisany formularz wyszukiwania.
12. Bezwzględna wielkość czcionki blokuje możliwość jej powiększania w IE < 7.0.

Oficjalna strona internetowa Lewica i Demokraci

www.lid.org.pl

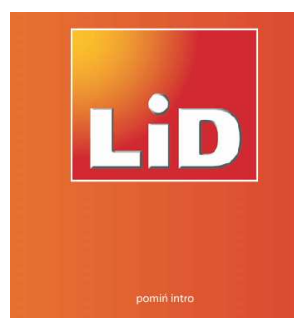
Serwis LiD zbudowany jest w sposób poprawny, na uwagę zasługuje zwłaszcza menu główne strony, które zbudowane jest na zasadzie listy. Taka budowa umożliwia sprawną i szybką nawigację osobom poruszającym się za pomocą czytników ekranu (tzw. screen readerów). Jednak realizacja drugiego poziomu nawigacji wykorzystująca javascript reagujący jedynie na

zdarzenia związane ze wskazaniem kursorem myszy znacznie utrudnia nawigację osobom posługującym się wyłącznie klawiaturą. Mocną stroną okazały się także zindywidualizowane nazwy poszczególnych okien – ułatwia to szybkie rozpoznanie sekcji, w której użytkownik właśnie się znajduje.

Dwa, spośród przewidzianych 9 zadań wykonywanych przez użytkowników na stronie LiD zakończyły się niepowodzeniem.

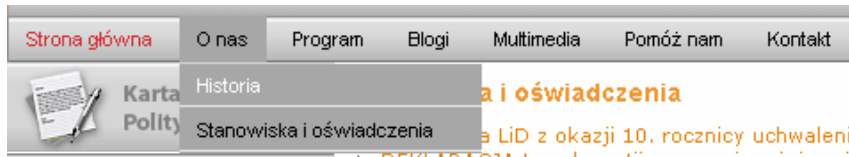
Podsumowanie badania z użytkownikami strony internetowej Lewica i Demokraci:

1. Użytkowników irytowała wstępna animacja. Dwóch użytkowników przez chwile było zdezorientowanych. Czytnik ekranowy nie mógł odczytać treści prezentacji (Flash).

Rysunek 6 - Użytkownicy podczas wyświetlania początkowej animacji nie wiedzieli co się dzieje.

2. Użytkownik podkreślił, że menu jest czytelnie przedstawione za pomocą listy.

Rysunek 7 - Menu zostało stworzone za pomocą listy punktowej. Ułatwia to nawigację po serwisie.

3. Użytkownicy zwrócili uwagę na zbyt mało nagłówków na stronie, utrudnia to szybkie przeglądanie serwisu.
4. Użytkownicy nie mieli problemów z korzystaniem z formularza kontaktowego. Pola są oznaczone czytelnie.

Podsumowanie badania eksperckiego strony internetowej Lewica i Demokracji:

główne zalety:

1. Menu główne w postaci listy – jednak ze względu na zastosowanie javascript jest to ułatwienie tylko w wersji tekstowej i dla screen leaderów.
2. Zmienny tytuł okna odzwierciedlający zawartość strony.
3. Dobrze powiązane etykiety z polami formularza kontaktowego.

główne wady:

1. Podczas badania istniał tzw. „splash screen” z linkiem do jego pominięcia osadzonym we Flashu – blokada dla użytkowników bez Flasha.
2. Brak alternatywnych opisów niektórych istotnych elementów serwisu:
  - formularz wyszukiwania;
  - odnośniki do stron partii składowych komitetu wyborczego.
3. Brak wyróżnienia aktywnych elementów:
  - Rozwijane menu może stanowić barierę dla osób korzystających tylko z klawiatury – nie widać w ogóle aktywnych pozycji podczas nawigacji.
4. Brak wyróżników poszczególnych sekcji przy pomocy np. nagłówków Hx.
5. Bezwzględna wielkość czcionki blokuje możliwość jej powiększenia w IE < 7.0.
6. Na stronach zawierających elementy zbiorcze np. listę aktualności występuje wiele linków o jednakowych opisach „więcej” - linki nie są zrozumiałe poza kontekstem.

Wnioski

Podsumowując przeprowadzone krótkie badanie należy zauważyć, że strona internetowa żadnej z partii, bądź ugrupowania z poddanych badaniu nie jest wykonana zgodnie z zasadami WAI. Są to podstawowe błędy wynikające z niedopatrzenia osób odpowiedzialnych za budowę strony. Często są one także winą osób odpowiedzialnych za ich administrację lub edycję (np. brak opisów tekstowych do zdjęć). Ze znaczną częścią tych utrudnień użytkownicy radzili sobie podczas badania jednak wymagało to dodatkowego czasu i determinacji. Niektóre jednak problemy uniemożliwiły wykonanie podstawowych czynności testowych.

Najczęściej popełnianymi błędami w analizowanych serwisach są jednocześnie błędy najczęściej spotykany w większości stron internetowych. Należą do nich:

1. brak alternatywnego opisu zdjęć i elementów graficznych (np. animacji Flash). Brak opisów jest szczególnie doskwierający w przypadku elementów nawigacyjnych. Jeśli dodatkowo nazwa pliku graficznego niewiele mówi o jego zawartości np.:
"/files/(gqWYZ57YrXailKWWZ0Xf32iiiqWValypo4Hqw52fil2frq-hVKbXZ1SjrWjhgsrLn4Td3KnIT9XUIEWq8A)/pl/bannery/4/1/za_granica.jpg"
wówczas osoba niewidoma skazana jest na konieczność sprawdzania co kryje się za każdym z takich elementów.
2. wspólny tytuł okna wszystkich stron serwisu nie pozwala na szybką identyfikację odwiedzanej właśnie strony. Co w połączeniu ze źle opisanymi linkami znacznie utrudnia nawigację po serwisie
3. źle oznaczone linki tzw. "morlinki" (od angielskiego "more link"). Kilka odnośników prowadzących w różne miejsca z jednakowym opisem: dalej/więcej etc. Wystarczy w tytule linku (title) zawrzeć unikalny tekst streszczający cel odnośnika wtedy użytkownik usłyszy np. zamiast "więcej" - "Czytaj więcej o programie naszej partii".
4. kolejnym częstym problemem związanym z nawigacją jest brak jasnego wyróżnienia elementów aktywnych. W wypadku gdy element nawigacyjny - link nie jest w jednoznaczny sposób zaznaczony to podczas nawigacji klawiaturą użytkownik ma problem z określeniem bieżącego miejsca w którym się znajduje kursor i potencjalnej akcji.
5. brak odpowiedniego kontrastu między kolorem czcionki, a tłem na jakim występuje. Osoby z upośledzeniem wzroku, ba nawet korzystające z monitora o złej kalibracji kolorów mogą mieć problem z odczytaniem zawartości.

W Polsce wciąż mało mówi się o dostępności stron internetowych, a to nie powinien być luksus lecz obowiązek! Zwłaszcza jeśli sprawa dotyczy stron organów publicznych, czy partii politycznych. Obecnie coraz więcej polskich firm komercyjnych decyduje się na zwiększanie dostępności stron WWW celem „otwarcia” na swoich klientów. Dostosowania strony do zasad „accessibility” dokonały między innymi DomBank⁷, Unilever⁸, czy Energa⁹. Żadna z badanych partii z kolei tego jeszcze nie zrobiła. Bardzo często wystarczy naprawdę niewielki nakład pracy by ułatwić albo wręcz odblokować dostęp do treści dla części internautów. Pozostaje mieć nadzieję, że niezależnie od wyniku zbliżających się wyborów, kwestia dostępności doczeka się swoich uregulowań prawnych podobnie jak to ma już miejsce w niektórych krajach tzw. "starej UE".

Czy warto więc stosować się do reguł „accessibility”? To tak jakby się zastanawiać, czy opłacalne jest budowanie podjazdów dla wózków inwalidzkich, czy oznaczanie guzików w windzie alfabetem Braille’a. Często my pełnosprawni nie zdajemy sobie sprawy jak trudne, a czasem wręcz niemożliwe jest poruszanie po znacznej części stron WWW dla osób, u których owa sprawność w takim czy innym stopniu jest ograniczona. Zresztą dotyczy to nie tylko osób niepełnosprawnych. Wystarczy powszechna wada wzroku, by męczarnią stało się odcyfrowywanie tekstu napisanego za małą czcionką, której nie da się w żaden sposób powiększyć, czy tekstu o małym kontraście w stosunku do tła. Międzynarodowe standardy powinny być stosowane powszechnie, gdyż polepszają jakość witryn.

Errata:

Już po badaniu serwis Platformy Obywatelskiej został zaktualizowany. Niestety mimo pewnych prób, o których może świadczyć pojawienie się "nawigacji" powiększającej czcionkę, nie przyniosło rewolucyjnych zmian a wręcz momentami pogorszyło sytuację:

- wspomniana nawigacja działa jedynie na czcionkę w obrębie treści. Nawigacja (w tym mała czcionka nawigacji pomocniczej), tytuły linków na stronie głównej etc. nie są objęta zmianami.
- Znacznie pogorszył się kontrast tekstu w stosunku do koloru tła
- Wyszukiwarka została przeniesiona z flasha do HTML jednak bez żadnych opisów zwłaszcza dotyczy to przycisku wysyłającego zapytanie, który nie jest w żaden sposób

---

⁷ <http://www.dombank.pl>

⁸ <http://www.unilever.pl/>

⁹ <http://www.energa.pl/>

opisany

- Spora część witryny w tym nawigacja graficzna w prawym menu i elementy flash nadal nie posiada alternatywnych opisów

Tabelaryczne podsumowanie wykonywanych zadań przez użytkowników biorących udział w badaniu

Strona WWW	Osoba1	Osoba2	Osoba3
pis.org.pl			
Wejść do serwisu. Co można zrobić na tej stronie? Jakie są główne elementy menu?	OK.	OK.	OK.
Skorzystaj z wyszukiwarki aby odnaleźć Program	OK.	OK.	
Napisz wiadomość z prośbą o przesłanie listy kandydatów partii w Twoim okręgu.	OK.	OK.	OK.
po.org.pl			
Wejść do serwisu. Co można zrobić na tej stronie? Jakie są główne elementy menu?	OK.	OK.	OK.
Skorzystaj z wyszukiwarki aby odnaleźć Program			
Napisz wiadomość z prośbą o przesłanie listy kandydatów partii w Twoim okręgu.	OK.		OK.
lpr.pl			
Wejść do serwisu. Co można zrobić na tej stronie? Jakie są główne elementy menu?	OK.	OK.	OK.
Skorzystaj z wyszukiwarki aby odnaleźć Program	OK.	OK.	OK.
Napisz wiadomość z prośbą o przesłanie listy kandydatów partii w Twoim okręgu.	OK.	OK.	
lid.org.pl			
Wejść do serwisu. Co można zrobić na tej stronie? Jakie są główne elementy menu?	OK.	OK.	OK.
Skorzystaj z wyszukiwarki aby odnaleźć Program	OK.		OK.
Napisz wiadomość z prośbą o przesłanie listy kandydatów partii w Twoim okręgu.	OK.		OK.
samoobrona.org.pl			
Wejść do serwisu. Co można zrobić na tej stronie? Jakie są główne elementy menu?			OK.
Skorzystaj z wyszukiwarki aby odnaleźć Program	OK.	OK.	OK.
Napisz wiadomość z prośbą o przesłanie listy kandydatów partii w Twoim okręgu.	OK.		
psl.org.pl			
Wejść do serwisu. Co można zrobić na tej stronie? Jakie są główne elementy menu?	OK.	OK.	OK.
Skorzystaj z wyszukiwarki aby odnaleźć Program	OK.		OK.
Napisz wiadomość z prośbą o przesłanie listy kandydatów partii w Twoim okręgu.		OK.	OK.

W sumie wykonano 54 zadania – 14 zadań zakończyło się niepowodzeniem.

Legenda:

OK. – zadanie wykonane

 – zadanie niewykonane

Przydatne adresy internetowe

Oto kilka adresów stron www, które powinien odwiedzić każdy choć trochę zainteresowany tematem dostępności stron internetowych:

www.dostepne.info

www.niepelnosprawni.pl

www.webusability.pl

www.osiolki.net

prawo.vagla.pl/accessibility

www.dmoz.org/World/Polska/Komputery/Internet/Tworzenie_stron/Dost%99pno%9b%87/

Film ilustrujący badanie:

Film został umieszczony w serwisie Google Video. Można go zobaczyć pod adresem:

<http://video.google.pl/videoplay?docid=-2635066027792345764&hl=pl>

Osoby odpowiedzialne za badanie:

Tomasz Karwatka
tkarwatka@janmedia.com
(71) 320 79 62

Tomasz Kępski
tkepski@janmedie.com
(71) 320 79 53

Dominik Wartecki
dwardecki@janmedia.com
(71) 320 79 41